

Eğitimde Veli Katılımı Ölçeğinin Spora Uyarlanması: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması*

Ezgi KARAALİ¹, Neslişah AKTAŞ ÜSTÜN^{2†}

¹Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Hatay.

²Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Hatay.

Orijinal Makale

Gönderi Tarihi: 21.06.2022

Kabul Tarihi: 03.11.2022

DOI:10.25307/jssr.1133681

Online Yayın Tarihi: 31.12.2022

Öz

Bu çalışmada, eğitimde veli katılımı ölçeğinin spora uyarlanarak psikometrik özelliklerinin geçerlik ve güvenilirlik ölçütlerini sağlayıp sağlamadığı incelenmiştir. Orijinal ölçek Gürbüz Türk ve Şad (2010a; 2010b) tarafından geliştirilmiştir. Veli Katılımı Ölçeği, 5 seçeneikli (Her zaman-Hiçbir zaman) Likert tipi bir ölçek olup velilerin çocuklarının eğitimlerine katılım düzeylerini ölçmeyi amaçlayan toplam 8 alt ölçek ve 39 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin uyarlanmasında sırasıyla kapsam geçerliliği, yapı geçerliliği, yakınsak geçerlilik, iraksak geçerlilik ve ölçüt geçerliliği analizlerine tabii tutulmuştur. Çalışmada NFI, CFI, GFI, RMSEA uyum indeks değerleri hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğin güvenilirliği iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanarak tespit edilmiştir. Sonuç olarak veri toplama aracının spora uyarlanmış versiyonunun uyum indeks değerlerine göre 36 madde ve 8 faktör olarak iyi uyum gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Spora katılım, Ebevyen, Çocuk, Aktivite

Adaptation of Parental Involvement Scale in Education to Sports: Validity and Reliability Study

Abstract

The present study aimed to adapt the Parental Involvement Scale in Education to sports and examine whether its psychometric properties met the validity and reliability criteria. The original scale was developed by Gürbüz Türk and Sad (2010a; 2010b). The Parental Involvement Scale is a Likert-type scale with 5 options (Always-Never). In the adaptation of the scale, content validity, construct validity, convergent validity, divergent validity and criterion validity were analyzed respectively. NFI, CFI, GFI, RMSEA fit index values were calculated in the study. In addition, the reliability of the scale was determined by calculating the internal consistency coefficient and the test-retest reliability coefficient. As a result, it was determined that the sport-adapted version of the data collection tool showed a good fit as 36 items and 8 factors according to the fit index values.

Keywords: Sports participation, Parent, Child, Activity

* Bu araştırma, danışmanlığını Doç. Dr. Neslişah AKTAŞ ÜSTÜN'ün yürüttüğü, Ezgi KARAALİ'nin yüksek lisans tezinden üretilmiş olup, 8. Uluslararası Bilim, Kültür ve Spor Kongresinde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

† Sorumlu yazar: Neslişah AKTAŞ ÜSTÜN, E-posta: neslisahaktas@mku.edu.tr

GİRİŞ

Canlılığın temel belirtisi harekettir ve insan vücudunun eğitiminin önemli bir parçası hareketle sağlanmaktadır. İnsan vücudu ancak hareket ederek sağlığını korur. Bedenen fit olmanın ve sağlıklı bir gelişimin önceliği hareket etmekten geçmektedir. İnsanlar doğdukları andan itibaren hareket ederek dünyayla temas kurup iletişime geçer ve böylece dünyayı tanımaya çalışırlar. Yani sağlıklı bir gelişimin ön koşullarından biri hareket etmektir denilebilir (Orhan, 2019). Hareket denildiğinde akla gelen ilk olguların başında ise spor gelmektedir.

Spor geçmişten günümüze birçok anlamı içinde barındıran bir olgu olmuştur. Eski çağlarda; avcılık, toplayıcılık, eğlence, oyun, vücudu dinç tutma gibi amaçlar doğrultusunda yapılan birtakım bedensel hareketlerden oluşan spor günümüzde kurallar ile sınırlı değişik formlarda yer alan bir olgudur (Tanriverdi, 2012). Toplumsal ve kültürel yaşamın değişimiyle günden güne değişime uğramış ve bugünkü halini almıştır. Günümüz anlayışına göre spor, çok önemli bir kitle eğitim vasıtasıdır. Spor, insan bedenini fizikî yönüyle geliştirdiği gibi oyunlar, hareketler, yarışmalar vasıtasıyla aynı zamanda insan karakterini, egosunu, davranış niteliğini, ruhsal yapısını belirleyen yeni bir bilim dalıdır (Güven ve Öncü, 2006). Sporun bu özellikleri onu, henüz gelişimi devam eden çocuklar için daha da önemli hale getirmektedir. Spor bir çocuğun bedensel gelişimini desteklemesinin yanı sıra psikolojik ve sosyolojik açıdan çocuğun, kendine güvenini sağlar, kurallara uymayı ve başkalarının haklarına saygı göstermeyi öğretir (Çelik ve Şahin, 2013). Ayrıca spor; çocukların zihinsel gelişimleriyle beraber bedensel gelişimlerinin uyumlu olmasına aracılık ederek, insanların içinde yaşadıkları toplumlarda daha sağlıklı, verimli ve mutlu olmaları konusunda da büyük önem arz etmektedir. Buna ek olarak spor, genç nesillerin yapıcı, nitelikli, yaratıcı, millî birlik ve beraberlik duygusu ve davranışı yüksek bir biçimde yetiştirilmelerine olanak sağlar ve böylece ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmaya önemli katkı sağlar (Aygün ve Yetim, 2015).

Şad ve Gürbüzürk'ün (2013) aktardığına göre başta anneler olmak üzere ebeveynler, çocuklarının ilk ve doğal öğretmenleridir. Dolayısıyla anne ve babanın spora bakış açısı çocuğun spora olan bakışını da etkilemektedir ve çocukların spor aktivitelerine katılıp katılmamaları noktasındaki en belirleyici unsur olmaktadır. Bazı aileler, beden eğitimi ve sporun çocuk gelişimi ve sosyalleşme süreci üzerindeki olumlu etkisinin bilincinde olup çocuklarının bu aktivitelere katılımını desteklemektedir. Ailenin sporla ilgili olması çocuğun bu aktivitelere katılımında hatta fiziksel aktivitelerin toplumun çoğunluğunca yapılmasında da olumlu bir etkidir (Öztürk, 1998). Aile çocuğun spora başlamasında etkili olduğu kadar süreci sürdürme konusunda da etkilidir. Anne-babanın spor geçmişi, düzenli egzersiz yapıyor olmaları, çocuklarının sporda başarı gösterebilmelerini istemeleri ve bunu amaçlamaları, spora katılım ve devam için çocuklara güven vermeleri, onları cesaretlendirmeleri; sporun aile içinde süre genel bir konu olması ve böylece çocukların spora istek duyup başarılarında artışın meydana gelmesini sağlar. Kısaca ebeveyn desteği spora başlama ve sürdürme konusunda oldukça önemli bir yere sahiptir.

Aile, tüm toplumlarda en temel ve tabii sosyal birim olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu nedenle çocukların spor dünyasını görmesini sağlayan ilk birimdir de denilebilir. Dolayısıyla aile, çocuğun spora katılıp katılmayacağını ya da ne seviyede katılacağını şekillendirmektedir (Güven ve Öncü, 2006). Ailelerin spor ile alakalı olması çocuğun spor ile ilgilenmesine ve spor

yapmasına etki edecektir (Öztürk, 1998). Yapılan bir çok araştırmada; anne babanın tutumları ile çocukların tutumları arasında yüksek bir korelasyon olduğu görülmüştür (Sezer, 2010). Çoğu tutumun kökeni çocukluk dönemine dayanmakta ve genelde doğrudan deneyim, pekiştirme, taklit ve sosyal öğrenme yoluyla edinilmektedirler (Kağıtçıbaşı, 1999). Çocuklar anne-babalarıyla birlikte çok vakit geçirirler ve bir süre sonra, onları etkileme yönünde bilinçli bir çabaları olmasa bile yalnızca onları taklit ederek, onların inandıklarına inanmaya başlarlar (Freedman vd., 2003). Konuşma şekilleri, yemek yeme alışkanlığı, okuma isteklerinden, müzik ve spora ilgi duymaya kadar tüm ilgi ve ihtiyaçları aile içinde taklit yoluyla gerçekleşir. Bundan dolayı anne ve babayı kitap okurken gören çocuk kitap okumak isteyecek, dişlerini fırçaladığını gördüğünde diş fırçalama alışkanlığını kazanacak, beden eğitimi ve spor faaliyetlerine katıldığını gördüğünde de aktif olarak spora katılacaktır (Öztürk, 1998).

Bandura'nın Sosyal Öğrenme Kuramı'na bakıldığında da öğrenmenin gözlem yolu ile gerçekleştiği ileri sürülmektedir (Menekli ve Yaprak, 2021). Bandura bu kuramında; kişinin öz yeterlilik inancının ulaşmak istediği hedefe aracılık ettiğini ve başarıya götürdüğünü belirtmektedir (Alnoaim, 2022; Ozcelik-Herdem, 2022). Çocukların spor kültürü ve alışkanlığı kazanabilmeleri açısından rol model olarak gördüğü kişilerin örnek davranışlar sergilemeleri gerekmektedir. Buradaki rol modeller öncelikli olarak evde aile üyeleridir. Daha sonra okulda öğretmenler ve toplumda profesyonel sporcular gelmektedir. Çocuklar bu kişileri gözlemleyerek ve bunlardan olumlu yönde etkilenecek kendilerini geliştirebilirler (Bandura, 1982). Fakat kimi aileler, beden eğitimi ve sporun çocuk gelişimi ve sosyalleşme süreci üzerindeki olumlu etkisinin bilincinde olup çocuklarının bu aktivitelere katılımını desteklerken çoğu aile ise; çocuklarının bu faaliyetlere katılımına sıcak bakmamaktadır (Güven, 2006). Yapılan bazı çalışma sonuçlarında; sporla uğraşan, spora ilgi duyan anne ve babanın çocuklarını spor yapmaya daha çok teşvik ettikleri görülmüştür (Amman, 2000). Araştırmalara göre; bu çocukların daha sağlıklı bir toplumsallaşma süreci geçirip hayatları boyunca daha başarılı oldukları görülmektedir (Dever, 2010). Brustad yapmış olduğu araştırmada, fiziksel aktiviteye anne ve babanın duyduğu hazzın çocukların bu aktivitelere katılımını etkilediğini ve onları özendirdiğini, sonrasında bu özendiriminin çocuğun algılanan yetkinliği ve gerçek katılımını etkilediğini keşfetmiştir (Brustad, 1993). Ülkemizde bireylerin spora katılımlarına ilişkin yeterli bir literatür gelişmiş olmasına rağmen, çocukların spor katılımı konusunda ebeveyn görüşüne başvuran, geçerlik ve güvenilirliği tespit edilmiş bu tarz bir ölçüm aracına rastlanmamıştır. Dolayısıyla mevcut araştırmada sağlam bir kuramsal ve kavramsal temele sahip olduğu varsayılan Gürbüz Türk ve Şad (2010a; 2010b) tarafından geliştirilen ve orijinal ismi "Eğitimde Veli Katılımı Ölçeği" olan ölçüm aracının spora ortamına uyarlanarak, geçerlik ve güvenilirlik çalışmasının yapılması amaçlanmıştır.

METOT

Araştırma Modeli

Mevcut araştırma, Gürbüzürk ve Şad (2010a; 2010b) tarafından geliştirilen “Eğitimde Veli Katılımı Ölçeğinin” spor ortamına uyarlanmasını hedefleyen metodolojik bir çalışmadır. Araştırma nicel araştırma paradigması temel alınarak tarama modeline göre tasarlanmıştır.

Evren-Örneklem

Araştırmaya amaçsal örnekleme yöntemine göre belirlenen 284 veli katılmıştır. Katılımcıların çocukları Hatay Altın Vuruş Karate ve Spor Kulübü ile Serinyol Spor Kulübünde spor yapmaktadırlar. Katılımcıların demografik özelliklerinin dağılımları Tablo 1’de yer almaktadır.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ait bilgiler

Değişken	Grup	N	Yüzde%	Toplam
Anketi Dolduran Veli	Anne	159	56.0	284
	Baba	125	44.0	
	İlkokul	60	21.1	
	Ortaokul	43	15.1	
Veli Eğitim Düzeyi	Lise	80	28.2	284
	Üniversite	80	28.2	
	Lisansüstü	21	7.4	
Düzenli olarak spor yapma durumu	Evet	84	29.6	284
	Hayır	200	70.4	
Lisanslı olarak spor yaptınız mı?	Evet	84	29.6	284
	Evet	200	70.4	

Veri toplama araçlarına cevap veren velilerin demografik özellikleri incelendiğinde %56’ının (N=159) anne, %44’ünün (N=125) baba olduğu anlaşılmaktadır. Annelerin yaş ortalamaları 38.48 ± 5.86 ’dir. Babaların yaş ortalamaları ise 43.97 ± 7.33 olarak hesaplanmıştır. Katılımcıların eğitim düzeylerinin dağılımları incelendiğinde ise %21.1’inin (N=60) ilköğretim mezunu olduğu, %15.1’inin (N=43) ortaokul mezunu olduğu, %28.2’sinin (N=80) lise mezunu olduğu, %28.2’sinin (N=80) üniversite mezunu olduğu ve %7.4’ünün (N=21) lisansüstü bir mezuniyete sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı 2 kısımdan oluşmaktadır. Birinci kısımda katılımcıların yaş (yıl), anketi dolduran veli (anne, baba), veli eğitim düzeyi (ilköğretim, lise, üniversite, yüksek lisans, doktora), düzenli olarak spor yapma durumu (evet, hayır) ve lisanslı olarak spor yapma durumu (evet, hayır) bilgilerini elde etmeye yönelik araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu kullanılmıştır. İkinci kısımda Gürbüzürk ve Şad (2010a; 2010b) tarafından geliştirilen “Eğitimde Veli Katılımı Ölçeği” kullanılmıştır. Veli Katılımı Ölçeği, 5 seçeneğe (Her zaman-Hiçbir zaman) Likert tipi bir ölçek olup velilerin çocuklarının eğitimlerine katılım düzeylerini ölçmeyi amaçlayan toplam 8 alt ölçek ve 39 maddeden oluşmaktadır. Faktör yükleri .442 ile .807 arasında dağılım gösteren 39 maddenin tamamının toplam varyansı açıklama oranı %60.86 olarak hesaplanmıştır (Gürbüzürk ve Şad 2010a; 2010b).

Araştırma Yayın Etiği

Bu çalışma, Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulunun 02.09.2020 tarih ve 09 sayılı toplantısında değerlendirilerek etik olarak uygun bulunmuştur.

Verilerin Toplanması

Çalışmada verilerin toplanabilmesi için öncelikle Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurul onayı alınmıştır. Daha sonra çalışma grubunda yer alan spor kulüplerinin yöneticilerinden sözel izin alınmış ve veriler belirlenen günlerde araştırmacı tarafından toplanmıştır. Katılım gönüllük esasından gerçekleşmiş ve katılımcılardan bilgilendirilmiş gönüllü onam formu alınmıştır. Onam vermeyen katılımcılar çalışmaya katılamamışlardır. Katılımcıların veri toplama araçlarını doldurmaları 10-15 dakika arasında sürmüştür.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde IBM SPSS 24.0 ve IBM SPSS Amos 22.0 programları kullanılmıştır. Ölçek sırasıyla kapsam geçerliği, yapı geçerliği, yakınsak geçerlik, ıraksak geçerlik ve ölçüt geçerlik analizlerine tabii tutularak son şeklini almıştır. Kapsam geçerliğinde her bir maddenin kapsam geçerlik oranı ile her bir faktörün kapsam geçerlik indeksi hesaplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliği için doğrulayıcı faktör analizinden yararlanılmış ve uyum indeks değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin yakınsak geçerliği için AVE ve CR değerleri hesaplanmıştır. Ölçeğin ıraksak geçerliği için faktörler arası korelasyon katsayıları, ölçüt geçerliğinde ise Ebeveyn Öz Yetkinlik Ölçeği ile arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiştir. Ayrıca ölçeğin güvenilirliği iç tutarlılık katsayısı ve test tekrar test güvenilirlik katsayısı hesaplanarak tespit edilmiştir.

BULGULAR

Kapsam Geçerliğine İlişkin Bulgular

Kapsam geçerliliği için Lawshe' nin (1975) önerdiği yaklaşım dikkate alınmıştır. Kapsam geçerliğinin belirlenebilmesi için orijinal ölçek ve uyarlanan ölçek 3 uzmana gönderilmiş ve uzmanların vermiş oldukları yanıtlar doğrultusunda her bir maddenin Kapsam Geçerliği Oranı (KGO) ve ölçeklerdeki her bir faktörün Kapsam Geçerliği İndeksi (KGİ) hesaplanmıştır. Yapılan hesaplamalar sonucunda her bir alt maddenin KGO'ları 0,80'den her bir faktörün KGİ'leri ise 0,67'den büyük olduğu gözlenmiştir (Wilson vd., 2012; Yurdagül, 2005). Kapsam geçerliği neticesinde ölçeğe araştırmacılar tarafından "Sporda Veli Katılımı Ölçeği" ismi verilmiştir.

Yapı Geçerliğine İlişkin Bulgular

Tablo 2. Yapının DFA değerleri

Madde	Alt Boyut	Standardize Faktör Yükleri	Faktör Yükleri	SE (Standart Hata)	t-değeri	p
a1	Antrenörle İletişim	0,686	0,813	0,085	9,542	***
a2		0,717	0,846	0,085	9,895	***
a3		0,766	1,119	0,107	10,433	***
a4		0,840	0,938	0,084	11,159	***
a5		0,758	0,941	0,091	10,346	***
a6		0,723	1,019	0,102	9,976	***
a7		0,638	1,000			
b1	Çocuğun antrenman ve ödevlerini destekleme	0,674	0,939	0,093	10,080	***
b2		0,796	1,316	0,112	11,734	***
b3		0,665	1,400	0,141	9,961	***
b4		0,791	1,308	0,112	11,666	***
b5		0,687	1,000			
c1	Katılım konusunda velinin kendini geliştirmesi	0,801	1,000			
c2		0,707	0,726	0,060	12,124	***
c3		0,862	1,110	0,072	15,457	***
c4		0,770	0,804	0,060	13,462	***
d1	Gönüllü aktif katılım	0,751	1,851	0,230	8,052	***
d2		0,904	2,299	0,266	8,640	***
d3		0,852	2,067	0,243	8,495	***
d4		0,508	1,000			
e1	Çocukla iletişim	0,765	0,976	0,079	12,388	***
e2		0,831	0,945	0,070	13,530	***
e3		0,817	0,960	0,072	13,284	***
e4		0,761	1,086	0,088	12,307	***
e5		0,745	1,000			
f1	Öğrenmeyi destekleyici ev ortamının yaratılması	0,737	1,000			
f2		0,769	1,400	0,112	12,449	***
f3		0,865	1,218	0,087	14,078	***
f4		0,857	1,177	0,084	13,944	***
g1	Çocuğun kişisel gelişimini destekleme	0,846	1,287	0,106	12,201	***
g2		0,775	1,205	0,106	11,342	***
g3		0,738	1,022	0,094	10,858	***
g4		0,689	1,000			
h1	Çocuğun sosyo-kültürel gelişimini destekleme	0,738	1,000			
h2		0,810	1,161	0,093	12,513	***
h3		0,742	1,011	0,088	11,501	***

Ölçeğin yapı geçerliliği Doğrulamalı Faktör Analizinden faydalanılmıştır. Sporda Veli Katılımı ölçeği için yapılan DFA sonucunda; modifikasyon endeksi, modelin uyumunun teorik olarak ilgili maddeleri kapsayacak şekilde geliştirilebileceğini ve modelin yeniden belirlenebileceğini göstermiştir. Analiz sonucunda uyum indeksleri; $\chi^2/df= 2.499$ kabul edilebilir uyum (Kline, 2011), NFI=0.899 kabul edilebilir uyum (Forza ve Filippini, 1998), RMSEA=0.072 kabul edilebilir uyum (Browne ve Cudeck, 1993), CFI=0.919 kabul edilebilir uyum (Baumgartner ve Homburg, 1996), GFI=0.873 kabul edilebilir uyum (Greenspoon ve Saklofske, 1998) düzeyindedir. Bu sonuçlar modelin verilere iyi uyduğunu düşündürmektedir. Hair vd., (2014) göre faktör yük değeri 0.50 ve üzeri olan maddeler yapının açıklanmasında anlamlı derecede önemli olduğunu belirtmiştir. Standardize faktör yüklerine bakarak, “Antrenörle İletişim” alt boyutundan 8. Soru, “Sosyo-kültürel gelişimini destekleme” alt boyutundan 4. Soru ve “Katılım konusunda velinin kendini geliştirmesi” alt boyutundan 5. soru ölçek dışında tutulmuştur. Bu üç madde dışında diğer tüm maddeler 0.50 ve üzeri faktör yükü elde etmişler ve böylece geçerliliğin sağladığı sonucuna varılmıştır. Ayrıca maddelerin t değerleri kontrol edilmiş ve her birinin $p<0.05$ anlamlılık düzeyinde olduğu gözlemlenmiştir.

Yakınsak Geçerliğe İlişkin Bulgular

DFA sonucu ortaya çıkan modelin yakınsak geçerliği değerlendirilmiştir. Sporda Veli Katılımı Ölçeği ölçüm modellerinin yakınsak geçerliği için faktör yük değerlerinden yola çıkarak ortalama varyans (AVE) ve yapı güvenirliliği (CR) hesaplanmıştır. AVE değeri hesaplamalarında tüm alt boyutların 0,50'den yüksek olduğu görülmüştür (Kline, 2011). Ayrıca genel CR değerinin 0.70'den büyük değerlere sahip olduğu görülmüştür (Fornell ve Larcker, 1981).

İraksak Geçerliğe İlişkin Bulgular

Tablo 3. Sekiz alt boyutlu yapının korelasyon, AVE ve CR değerleri ile güvenilirlik katsayıları

	Alfa	A	B	C	D	E	F	G	H	AVE	CR
A	0,887	1,000	,658**	,528**	,410**	,525**	,546**	,536**	,400**	0,540	0,891
B	0,833		1,000	,661**	,478**	,629**	,724**	,598**	,559**	0,526	0,846
C	0,857			1,000	,548**	,474**	,540**	,537**	,662**	0,620	0,866
D	0,838				1,000	,283**	,453**	,343**	,548**	0,591	0,848
E	0,883					1,000	,634**	,627**	,471**	0,615	0,888
F	0,874						1,000	,684**	,605**	0,654	0,882
G	0,848							1,000	,597**	0,583	0,848
H	0,809								1,000	0,584	0,807

A: Antrenörle iletişim, B: Çocuğun antrenman ve ödevlerini destekleme, C: Katılım konusunda velinin kendini geliştirmesi, D: Gönüllü aktif katılım, E: Çocukla iletişim, F: Öğrenmeyi destekleyici ev ortamının yaratılması, G: Çocuğun kişilik gelişimini destekleme, H: Sosyo-kültürel gelişimini destekleme

**p<0.01

Ölçülmek istenen yapının faktörleri arasında yüksek korelasyon olmaması iraksak geçerliği için istenen bir özelliktir. Farklı bir ifade ile ölçek alt boyutlarının aynı özelliği ölçmesi istenmemekte ancak birbirileri ile de uyum içerisinde olması beklenmektedir. Alt boyutlar arasındaki korelasyon düzeylerinin 0.85'i geçmediği gözlemlenmiştir (Kline, 2011).

Ölçüt Geçerliğine İlişkin Bulgular

Tablo 4. Sporda Veli Katılımı Ölçeği ve Ebeveyn Öz Yetkinlik Ölçeği arasındaki korelasyon katsayıları

	A	B	C	D	E	F	G	H	Ebeveyn öz yetkinliği
A	1	,605**	,563**	,477**	,438**	,549**	,527**	,366**	,381**
B		1	,653**	,470**	,610**	,695**	,589**	,540**	,405**
C			1	,574**	,398**	,533**	,505**	,613**	,353**
D				1	,240**	,451**	,328**	,519**	,321**
E					1	,648**	,644**	,466**	,457**
F						1	,714**	,553**	,423**
G							1	,551**	,449**
H								1	,336**
Ebeveyn öz yetkinliği									1

A: Antrenörle iletişim, B: Çocuğun antrenman ve ödevlerini destekleme, C: Katılım konusunda velinin kendini geliştirmesi, D: Gönüllü aktif katılım, E: Çocukla iletişim, F: Öğrenmeyi destekleyici ev ortamının yaratılması, G: Çocuğun kişilik gelişimini destekleme, H: Sosyo-kültürel gelişimini destekleme **p<0.01

Sporda Veli Katılımı Ölçeği ile Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği (Demir ve Gündüz, 2014) arasında belirlenen anlamlı ilişkiler doğrultusunda Sporda Veli Katılımı Ölçeği ölçüt geçerliğine sahip olduğu söylenebilir.

Güvenirlğe İlişkin Bulgular

Sporda Veli Katılımı Ölçeğinin güvenirlğini test etmek amacıyla Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayılarından faydalanılmıştır. Alt boyutlar için hesaplanan iç tutarlık katsayılarının yeterli düzeyde olduğu anlaşılmaktadır. Alt boyutların iç tutarlık katsayıları Tablo 3' de gösterilmiştir (Nunnally ve Bernstein, 1994). Tüm grup içinden tesadüfi olarak seçilmiş 105 katılımcı üzerinden 3 hafta sonrasında tüm ölçek üzerinden gerçekleştirilen test tekrar test güvenirliliği katsayısı ise 0.96 olarak tespit edilmiştir. Tüm bu bulgular ölçeğin tatmin edici düzeyde güvenirlğe sahip olduğuna ilişkin kanıt olarak kullanılmıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırma kapsamında Eğitimde Veli Katılımı Ölçeğinin spor ortamına uyarlanması yapılmış ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi amacıyla geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Ölçeğin geçerliği için kapsam geçerliği, yapı geçerliği, yakınsak ve iraksak geçerliği ile ölçüt geçerliği incelenmiştir. Yapılan hesaplamalar sonucunda her bir alt maddenin KGO'larının 0.80'den her bir alt boyutun KGİ'lerinin ise 0.67'den büyük olduğu gözlenmiştir. Ortaya çıkan bu sonucun kapsam geçerliği için yeterli düzeyde olduğu anlaşılmaktadır (Wilson vd., 2012; Yurdağül, 2005). 8 faktörlü yapının yapı geçerliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda uyum indeksleri $\chi^2/df= 2.499$, GFI=0.873, CFI=0.919, NFI=0.899, ve RMSEA=0.072 olarak bulunmuştur. Doğrulayıcı faktör analizinin RMSEA değerinin 0.05 ile 0.08 arasında olması iyi uyum gösterdiğini, 0.05'ten küçük olması ise mükemmel uyum gösterdiğini belirtir (Browne ve Cudeck 1993; Hu ve Bentler, 1999; McDonald ve Moon-Ho, 2002; Schermelleh-Engel vd., 2003). Mevcut ölçekte RMSEA değeri ise 0.072 olarak hesaplanmıştır. Ek olarak GFI, IFI, CFI ve NFI değerleri 0.90 ile 0.95 arasında ise değerlerin iyi uyuma sahip olduğu 0.95'ten büyük ise değerlerin mükemmel uyuma sahip olduğu belirtilmiştir (Baumgartner ve Homburg, 1996; Hu ve Bentler, 1999; Schermelleh-Engel vd., 2003). Ayrıca χ^2/sd değerlerinin iyi uyum göstermesi halinde GFI ve NFI değerlerinin 0.80'den büyük olmasının; kabul edilebilir uyum olarak görülebileceği bildirilmiştir (Greenspoon ve Saklofske, 1998; Forza ve Filippini, 1998). Mevcut çalışmanın uyum indeksleri incelendiğinde ölçeğe ait GFI ve NFI değerlerinin iyi uyum gösterdiği, CFI değerinin ise mükemmel uyum gösterdiği belirlenmiştir. Bu araştırma kapsamında elde edilen tüm uyum indeksleri incelendiğinde ölçeğe ait uyum değerlerinin mükemmel veya kabul edilebilir sınırlar içinde olduğu görülmektedir. Bu değerlerin ölçeğin orijinal versiyonundaki değerlerle de benzerlik içinde olduğu anlaşılmaktadır (Gürbütürk ve Şad, 2010a). Fakat ölçek maddelerinin standardize faktör yüklerine bakarak, "Antrenörle İletişim" alt boyutundan 8. Soru, "Sosyo-kültürel gelişimini destekleme" alt boyutundan 4. Soru ve "Katılım konusunda velinin kendini geliştirmesi" alt boyutundan 5. soru ölçek dışında tutulmuştur. Bu üç madde dışında diğer tüm maddeler 0.50 ve üzeri faktör yükü elde etmişlerdir. Bu durum orijinal ölçek maddeleri ile farklılık göstermektedir. Sporda Veli Katılımı Ölçeğinin AVE ve CR değerleri hesaplanmıştır. AVE değerlerine baktığımızda tüm alt boyutlarda değerlerin referans değer olan 0.50'den yüksek olduğu görülmektedir (Hair vd., 2010). CR değeri tüm alt boyutların yapı güvenirlğini ifade etmektedir. Çalışmada CR değerlerine bakıldığında da 0.70 değerinin üzerinde değerlere sahip oldukları görülmektedir (Fornell ve Larcker, 1981). Iraksak geçerliğin ön koşulu ise ölçülen yapının faktörleri arasındaki korelasyonun yüksek olmamasıdır. Ölçeğin alt boyutları arasındaki korelasyon düzeyleri incelendiğinde Kline'in (2011) belirttiği 0.85 değerini geçmediği görülmektedir. Bu bulgular neticesinde mevcut ölçeğin yakınsak ve iraksak

geçerliğinin desteklendiği söylenebilmektedir. Çalışmada Sporda Veli Katılımı Ölçeği' nin ölçüt geçerliği "Ebeveyn Yetkinlik Ölçeği" (Demir ve Gündüz, 2014) ile arasındaki korelasyon katsayılarının incelenmesi ile gerçekleştirilmiştir. İki ölçek arasında belirlenen anlamlı ilişkiler doğrultusunda Sporda Veli Katılımı Ölçeği ölçüt geçerliğine sahip olduğu söylenebilir.

Sporda Veli Katılımı Ölçeğinin güvenilirliğinin test edilmesi için Cronbach's Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. Kline'a (2011) göre korelasyon katsayısının 0.90 düzeyinde mükemmel, 0.80 düzeyinde çok iyi ve 0.70 düzeyinde ise yeterli olduğu ifade edilmektedir. Analiz sonucunda alt boyutlar için hesaplanan iç tutarlık katsayılarının 0.809 (Sosyo-kültürel gelişimini destekleme) ile 0.887 (Antrenörle iletişim) arasında değiştiğini göstermektedir. Buna göre alt boyutlara ait güvenilirlik katsayılarının mükemmel veya çok iyi düzeyde olduğu söylenebilir. Ayrıca ölçek üzerinden 3 hafta ara ile gerçekleştirilen test tekrar test güvenilirliği sonucu 0.96 olarak hesaplanmıştır. Tüm bu bulgulardan yola çıkarak ölçeğin tatmin edici düzeyde güvenilir ve tutarlı olduğu düşünülmektedir

Sonuç olarak, orijinal formu Gürbüz Türk ve Şad (2010a; 2010b) tarafından geliştirilen ve spora uyarlanan Sporda Ebeveyn Katılımı Ölçeğinin 8 faktör ve 36 maddelik verisyonunun geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğu söylenebilir.

Mevcut çalışma neticesinde araştırmacılara aşağıdaki öneriler sunulmaktadır:

- Çalışma kapsamında spora uyarlanan ölçeğin psikometrik özelliklerinin, farklı çalışma gruplarında geçerlik ve güvenilirlik ölçütlerinin tekrar incelenmesi önerilmektedir.
- Geçerlik ve güvenilirliği sağlanan ölçeğin, ders ve boş zaman çatışması ölçeği (Işık ve Demirel, 2018) gibi farklı ölçüm araçları ile birlikte kullanılarak spor ve eğitim ilişkisine dair bulgular elde edilebilmesi önerilmektedir.
- Yapılacak ampirik çalışmalarla sporda veli katılımının önemini ortaya konulması önerilmektedir.

Çıkar Çatışması: Yazarlar makalenin yayımlanması hususunda herhangi bir çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Araştırmacıların Katkı Oranı Beyanı: Araştırma Dizaynı-EK; NAÜ, Verilerin Toplanması-EK, İstatistik Analiz- NAÜ; Makalenin hazırlanması, EK; NAÜ.

Etik Kurul İzni ile ilgili Bilgiler

Kurul Adı: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Tarih: 02.09.2020

Sayı No: 09

KAYNAKLAR

- Alnoaim, J. A. (2022). Sociocultural and social cognitive theories: Historical and current practices for students with emotional and behavioural disorder (EBD). *Information Sciences Letters*, 11(6), 1859-1870. <https://doi.org/10.18576/isl/110601>
- Amman, M. T. (2000). Spor sosyolojisi. İçinde H. C. İkizler (Ed.), *Sporda sosyal bilimler (1. Baskı, ss. 60-85)*. Alfa basım.
- Aygün, M., ve Yetim, A. A. (2015). Ankara ilindeki 16-20 yaş arası buz hokeycilerin branşa katılım nedenleri. *Eğitim ve Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 1-11.
- Bandura, A. (1982). Self-efficacy mechanism in human agency. *American Psychologist*, 37(2), 122-147. <https://doi.org/10.1037/0003-066X.37.2.122>
- Baumgartner, H., & Homburg, C. (1996). Applications of structural equation modeling in marketing and consumer research: A review. *International Journal of Research in Marketing*, 13(2), 139-161. [https://doi.org/10.1016/0167-8116\(95\)00038-0](https://doi.org/10.1016/0167-8116(95)00038-0)
- Browne, M. W., & Cudeck, R. (1993). Alternative ways of assessing model fit. In K. A. Bollen & J. S. Long (Eds.), *Testing structural equation models* (pp.136-162). Sage.
- Brustad, R. J. (1993). Who will go out and play? Parental and psychological influences on children's attraction to physical activity. *Pediatric exercise science*, 5(3), 210-223.
- Çelik, A., ve Şahin, M. (2013). Spor ve çocuk gelişimi. *International Journal of Social Science*, 6(1), 467-478. https://doi.org/10.9761/JASSS_454
- Demir, S., ve Gündüz, B. (2014). Ebeveyn yetkinlik ölçeğinin uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(25), 309-322.
- Dever, A. (2010). *Spor sosyolojisi tarihsel ve güncel boyutlarıyla spor ve toplum*. Başlık Yayın Grubu.
- Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. *Journal of Marketing Research*, 18(1), 39-50. <https://doi.org/10.2307/3151312>
- Forza, C., & Filippini, R. (1998). TQM impact on quality conformance and customer satisfaction: A causal model. *International Journal of Production Economics*, 55(1), 1-20.
- Freedman, J. L., Sears, D. O., & Carlsmith, J. M. (2003). *Sosyal psikoloji*. A. Dönmez (Çev.). İmge Kitabevi.
- Greenspoon, P. J., & Saklofske, D. H. (1998). Confirmatory factor analysis of the multidimensional students' life satisfaction scale. *Personality and Individual Differences*, 25(5), 965-971. [https://doi.org/10.1016/S0191-8869\(98\)00115-9](https://doi.org/10.1016/S0191-8869(98)00115-9)
- Gürbüzürk, O., & Şad, S. N. (2010a). Turkish parental involvement scale: Validity and reliability studies. *World Conference on Educational Sciences-WCES 2010*, Bahçeşehir University-İstanbul.
- Gürbüzürk, O., & Şad, S. N. (2010b). Turkish parental involvement scale: Validity and reliability studies. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 2, 487-491
- Güven, G. (2006). *Kütahya'da okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan oyun ve spor programlarının incelenip değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Kütahya.
- Güven, Ö., ve Öncü, E. (2006). Beden eğitimi ve spor katılımında aile faktörü. *Aile ve Toplum, Eğitim ve Araştırma Dergisi*, 3(10), 82-88.
- Hair, J. F., Sarstedt, M., Hopkins, L., & Kuppelwieser, V. G. (2014). Partial least squares structural equation modeling (PLS-SEM): An emerging tool in business research. *European Business Review*, 26(2), 106-121. <https://doi.org/10.1108/EBR-10-2013-0128>

Karaali, E., ve Aktaş-Üstün, N. (2022). Eğitimde veli katılımı ölçeğinin spora uyarlanması: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Spor Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 358-368.

Hair, J. F., Celsi, M., Ortinau, D. J., & Bush, R. P. (2010). *Essentials of marketing research* (2. baskı). McGraw-Hill.

Hu, L. T., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55. <https://doi.org/10.1080/10705519909540118>

Işık, U., & Demirel, M. (2018). Turkish adaptation of study-leisure conflict scale, its validity and reliability. *European Journal of Education Studies*, 4(3), 31-43. <https://doi.org/10.5281/zenodo.1188630>

Kağıtçıbaşı, Ç. (1999). *Yeni insan ve insanlar*. Evrim Yayınevi.

Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling* (3. baskı). Guilford Press.

McDonald, R. P., & Ho, M. H. R. (2002). Principles and practice in reporting structural equation analyses. *Psychological Methods*, 7(1), 64-82. <https://doi.org/10.1037/1082-989x.7.1.64>

Menekli, T., & Yaprak, B. (2021). The effect of educational intervention on care dependency and symptom management after hematopoietic stem cell transplantation: A theory-based randomized controlled study. *Galician Medical Journal*, 28(4), 1-9. E202143. <https://doi.org/10.21802/gmj.2021.4.3>

Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). The assessment of reliability. *Psychometric Theory*, 3, 248-292.

Orhan, R. (2019). Çocuk gelişiminde fiziksel aktivite ve sporun önemi. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 157-176.

Ozcelik-Herdem, D. (2022). Academic self-efficacy of university students studying music: A structural equation model approach. *International Online Journal of Educational Sciences*, 14(2), 549-563. <https://doi.org/10.15345/iojes.2022.02.018>

Öztürk, F. (1998). *Toplumsal boyutlarıyla spor*. Bağrgan Yayınevi.

Schermelleh-Engel, K., Moosbrugger, H., & Müller, H. (2003). Evaluating the fit of structural equation models: Tests of significance and descriptive goodness-of-fit measures. *Methods of Psychological Research Online*, 8(2), 23-74.

Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.

Şad, S. N., & Gürbüz Türk, O. (2013). Primary school students' parents' level of involvement into their children's education. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(2), 993-1011.

Tanrıverdi, H. (2012). Spor ahlakı ve şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 1071-1093. https://doi.org/10.9761/jasss_361

Wilson, F. R., Pan, W., & Schumsky, D. A. (2012). Recalculation of the critical values for Lawshe's content validity ratio. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 45(3), 197-210. <https://doi.org/10.1177/0748175612440286>

Yurdağül, H. (2005). *Ölçek geliştirme çalışmalarında kapsam geçerliği için kapsam geçerlik indekslerinin kullanılması*. 14. Ulusal Eğitim Bilimleri Kongresi, Denizli.

Bu eser **Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı** ile lisanslanmıştır.